

Vasadi és a csodalámpa Vasadi Péter:
Világpor (versek)
Magyar Napló, 2012.

Vasadi-kötetről nagyon könnyű írni. Bárhol piszkáljuk meg bármelyik verset, bármelyik sorfonalat húzzuk ki a szövegből, ha jól ragadjuk meg, fölfejtethető belőle minden. Egyetlen versmondattal ott az egész kötet. Vasadi mindig ugyanazt mondja. Hogy lehet akkor, hogy mégsem unalmas? Hát úgy, hogy ugyanaz és ugyanaz nem mindig ugyanaz. Vasadi verseinek egyformasága nem az *eidolon*, hanem az *eidosz* azonosságának bélyegét viseli. Az ideáét. (Mivel Vasadi Péter verseiről már elég sokat írtam, az „adekvát módon megszólalni” parancsa most számomra azt jelenti: *eidetikusan* írni ugyanarról ugyanazt.) Nézzük például a *Vitrinüveg* utolsó sorait: „...Minden török: padlásgerenda, / víztorony, nádszál, gerinc. / A vitrinüveg törhetetlen.”

A törhetetlenség az ittlét tagadása. Vasadi Péter költészete a keresztény hit előterében mozog. (Ahogy ezt leírom, máris érzem, hogy hülyeség: az előtér és háttér képzete egy színpad képét tukmálja rá a gondolkodásra, holott Vasadi verseitől, gondolkodásától, lététől a színpadiasság igencsak távol áll. Most azonban, hogy ezt tisztáztuk, már nyugodtan meghagyhatom a mondatot.) A mulandóság mint a lét legfőbb attribútuma és ismertetőjegye e szellemi háttér előtt igencsak érdekes fényben tűnik föl. Tudott és sejtett között, bizonyosság és remény között, mulandóság és időtlenség között keresik az utat felénk ezek a versek. Vasadi mászkál bennünk zseblámpával. Na, mit talál? Legjobb verseiben nem konkrétumokat: nem történelmet, nem társadalmat. Hanem: „Egyedül a szótlan Lény / van tele szavakkal. / Elhallgat, hogy mi / beszélhessünk...”

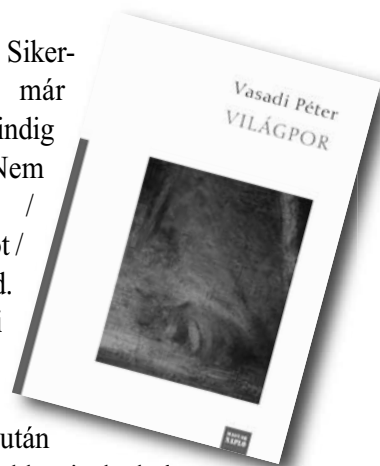
Ezek a *Kivonat* kezdősorai. Ha műveltek vagyunk (és erre kellően büszkék is), akkor elmondhatjuk: e sorokból kiderül, hogy Ingmar Bergman nem gondolta át elég mélyen az *Úrvacsorát*, és hogy Heidegger a csend fenoménjét viszont igen. Ha nem műveltek vagyunk, hanem csak emberek, akkor a lét légzőmozgását érezzük a csöndpumpa kozmikus képében. Így vonja ki magát a költő mindabból, ami szétbeszelné a beszédet lehetővé tevő csöndet. A csöndet agyonkiabálók karneváli hangulatban tobzódnak manapság (is). Vasadi – mielőtt még szerzetesnek menne, és barátságosan, de utoljára intene a zajló világ felé –

megírja saját búcsúját Sikeraszonytól. Megírta már sokszor. (Merthogy mindig ugyanazt írja.) „...Nem leszek címlapon / többé?... Nem. Ötvenöt / szép áll sorban utánad. / ...Ők is? Ők is. / Mi lesz azután? / A semmi...”

Tudom, tudom: azután mindig a semmi lesz, akkor is, ha belepörgünk a nagy színörvénybe. A különbség az elmúlás minősége. Túl kevés ez a díjazás ahhoz, hogy emberhez méltó életet éljünk? Túl sok ez az áldozat ahhoz, hogy lemondjunk a vidám oldódásról? Nem túl kevés, mert ez egyáltalán nem díj. Nem szaloncukor életfánk tetején. És nem túl sok, mert csak a hiányról kell lemondani. Vasadi versei mindig tanítások és példázatok. Akkor is, ha laza, szójátékos gügyögésnek álcáztak.

„Gyorsan és okosan / vásárolj, mielőtt / eloson az Auchan.” // „A hőség rekkenő. / A hős ég, s rekken ő.”

Érdekes figyelni Vasadi Pétert élő beszédben. Amíg a beszélgetés köznapi, felszínes, anekdotázós bevezető szakaszában vagyunk, jókedvűen felszíneskedik, anekdotáz ő is. De közben figyel, öntudatlanul is azt a pontot várja, ahonnan elrugaszkozhat a logosz. Amikor aztán a dialógus súlyt fog, és a létezés örök csodája felé vesz irányt, mondatai megtelnek mélységgel. Sivatagi esőben az oázis. Egy interjúban ezt mondta: „Szeretni kell az életet. Azt, hogy élek, napi csodaként élem meg. Ez a csoda nem azt jelenti, hogy hirtelen itt terem egy Porsche a szobában – bár az se lenne rossz –, hanem hogy minden perc fontos. Minden találkozás. Minden emberi találkozás boldogság forrása. A baj az, hogy a boldogságról való fogalmaink eltorzultak. »Csak az a boldogság, hogy...« – és kezdik fölsorolni. És amit föl lehet sorolni, az eleve boldogtalanság. Vagy azzá lehet. De az, hogy én örülök a semminek, ami el fog pusztulni velem együtt, az igazi nagy tétű boldogság. Az igazi boldogság persze fájni is tud. Nem hiába mondta József Attila, hogy nagyon fáj. Ez nem azt jelenti, hogy az ember mindennel megelégszik; legkevésbé azzal elégszik meg, amit csinál. De az akaratot is félreértjük. Nem arról van szó, hogy én valamit akarok, hanem hogy az egész lényem afelé fordul, amit akarnom kell. Szinte föluszlik benne.”

Hogy mit kell akarnom, azt máshonnan küldik. Ezt a máshonnan dadogva mondjuk ki. A hívő mindig csak addig jut: „isten”, a gondolkodó addig: „lét”, a költő: „csoda”. Mindig ugyanaz íródik, mondatik, történik. Az életet mint a „mindig ugyanaz” történést legsajátabb, meghaladhatatlan létehetőségünk, a halál örzi. Rilke híres versében a saját haláláról beszél. Hogy azt ki kell érdemelni, el kell nyerni, ki kell küzdeni. Ha jól éltünk, akkor saját halálunk az akárki-halálok tömegéből kiválik, átitat, és oda, túlra át-ítat. Ha Rilket – és Vasadit – megértettük, akkor értjük azt is, hogy a „ki vagyok én?”, a „ki voltam én?” és a „ki leszek én?” ugyanaz a kérdés. A görög létfelfogás szerint csak akkor mondhatunk valakit boldognak, ha kivárjuk *teleutaiosz biosz*-át, élete végét, és látjuk: az is boldog. Csak a boldog vég hitelesíti – mintegy visszamenőleg – az életet. A nagy határon állva, a boldog időkeresztre feszülten egyszer csak belelátunk a végső napba. Innen még mindig visszariadhatunk. De ha nem, megkapjuk az egyetlen lehetséges beavatást: látjuk magunkat, ahogy az elmosódó kis-, közép- és nagy időben átvesszük a múlt idejű ajándékot. Értelmes életet éltünk.

„Mielőtt véglegesen eltűnne, fölizzik.” Ez az egysoros a kötet utolsó verse. Valamivel előtte pedig ez áll: „Örlemény leszel. / Világor. / Csillámos homok. / Szeretne, de nem / tud már megsütni / semmiféle pék. / Sebezni s bő vért / csapolni belőled / kés, tű, szavak. / Selejtezni irigyek, / ringből kiütni / fífikás akarnokok. / Tegyek másokkal, / s ugráljanak imádkott / reflektoraik ágyú- / tűzében. Téged / szétfúj majd a szél. / Ahova hullat, / ott világítasz. / Kihunyhatatlanul.”

Saját életrónika, helyzetjelentés, magánjóslat. Nem bomlik múltra-jelenre-jövőre: áll az idő. Fölizzik. Vasadi csodalámpája ő maga. Próbáljuk megérteni, amíg itt vagyunk. Ő mindig itt lesz. Vár.

Végh Attila

Kedves Olvasónk!
Kérjük, támogassa a Magyar Naplót az Írott Szó Alapítványon keresztül adója 1%-ának felajánlásával!
A kedvezményezett adószáma:
18090264-1-43
A kedvezményezett neve: Írott Szó Alapítvány
Köszönjük!

A tavasz kitépett szívével

Csoóri Sándor:
Már én se volnék,
Nap Kiadó, 2012.

Harminc év, mondja a kötet alcíme, mintha figyelmeztetni akarna: fontos a kezdetek dátuma. Fontos, mert az új szerelem ekkor robbant be a költő életébe. S mintha hitelesíteni akarná a fókuszában az egyetemes magyarság gondját viselő életművet – Kolozsvárról. A költő különös, Balogh Júliának ajánlott „udvarlóverse”, az *Egy erdélyi város dombján állva* nem a kedvest, nem is szerelmüket ünnepli, hanem a város megfojtását végigkövetve a kisebbségi létet s annak nyomorúságát emeli fókuszába.

Ám ebben az állapotrajzban benne van a lírikus személyisége is. A közösségért, a visszahozhatatlan régmúlt időkért síró-pörlő *aktív* magánya. Mintha a bűnt – valaminek, tudjuk minek a kifosztását – maga követte volna el. Amiért vezekelnie kell. Azért várja a megszólítást – a kövek kincseket rejtenek, de egyiknek sincs szája, csak a züllést nyugtázó mosolya („Régi palotádba pedig / az élők mellé / beköltöztek a svábogarak”) –, hogy vallhasson a kötődés mélységéről.

„Húsz éjszakán át / ordítottam egyedül a temetőben: / Idegen vagyok itt, Város, a sírköveid között, / de a holtaknak kiásott, sárga földed / minden érzésemet visszajelzi. / Szólíts meg ezért a magam nyelvén. / Szólíts meg engem a mai havazásban. / Bárhova hányódhatok, / megkínzott zsoltráidat / éneklek egyedül is. // Város, ha elhagylak, / első hazámban is száműzött vagyok.” (A versben nem kis „hangulati” csavar, hogy mindezt a várost szerelméért elhagyó nő is mondhatná.)

Csoóri Sándor, a test erotikájának adózva bármennyire is fölizzik a hangja, sosem bizonyos hagyományhoz illeszkedő, „szabályos” szerelmes verset ír – kell-e ennél erősebb bizonyíték a kötet harminckilenc költeményénél? –, hanem sajátos szürrealizmusában a világot (népet, évszakot, nemzetiségi gondokat) faggató mindenségköltemény. A darázs zümmögésében is visszahozhatatlan nyarakat látva, a vércse sikolyában pedig szibériás telek

